

počet případů, které by musela řešit policie. Univerzálně pozitivní zprávou zůstává, že bez ohledu na pandemická opatření se dlouhodobě snižuje počet řešených případů a zvyšuje se počet těch vyřešených. Autoři však poukazují na fakt, který teoreticky zvýhodňuje pozitivní výsledky, a to navýšením minimální škody pro kvalifikaci jako trestný čin z 5000 Kč na 10 000 Kč v roce 2020. Druhou část tvoří soudnictví, hlavně vývoj počtu pravomocných rozhodnutí. Poslední část kapitoly tvoří věznice, jejichž populaci dlouhodobě dominují muži průměrného věku 39,4 roku (s. 211). Zajímavou informací je překročení kapacit věznic a v neposlední řadě také fakt, že normová ubytovací plocha na jednoho vězně je v České republice nedostačující (s. 210).

Závěrečná, desátá kapitola („Zahraniční (i)migrace: vybrané ukazatele a charakteristiky“) v mnohém reflektuje a zároveň doplňuje prvních pět kapitol. Legální imigranti, kteří chtějí v České republice zůstat, zakládají rodiny, začleňují své děti do českého školství, pracují, přispívají do českého zdravotnictví a čerpají z něj, potřebují mít kde bydlet atd. Této kapitole by každý čtenář měl věnovat zvláštní pozornost, protože tomu není ani tak dávno, kdy nemálo lidí uvěřilo dezinformacím o vlnách uprchlíků, kteří míří k „nám“. Možná i právě proto autoři důsledně prezentovali počty cizinců z konkrétních zemí. Je však důležité podotknout, že zásadní změny „v číslech“ budou souviset s ruskou agresí. Dalším tématem, které silně ovlivňuje dezinformační scénu, je nelegální migrace. Toto téma autoři logicky nemohli dokonale zpracovat, protože nezachycené případy nelze počítat. Kapitola také vysvětluje české postoje vůči cizincům. Češi od imigrantů očekávají, že se zařadí do společnosti, nechtějí však kulturní obohacení. Kapitulu pak uzavírá problematika integrace cizinců.

V doslovu editoři přímo zmiňují, že je čistě na čtenáři, jak s knihou naloží, jestli s její pomocí začne psát seminární práci na úzce zaměřené téma nebo esej na téma vý-

razně širší (s. 239). *Fakta a trendy v současné české společnosti* takovému člověku mohou opravdu zásadně pomoci. Poslední věta doslovu je příhodným přáním, aby se kniha stala pomocnou rukou a inspirací k přemýšlení dvacetiletým (s. 241), což se jednoznačně povedlo. *Fakta a trendy v současné české společnosti* mají rozhodně větší potenciál než být pouze jakýmsi pomocníkem pro studenty. Jak bylo zmíněno v úvodu, kniha vyšla v nesmírně zajímavou a zároveň nepříznivou dobu – pandemii, ruská agrese proti Ukrajině a dezinformace. Až jednoho dne vyjde podobný titul, pravděpodobně bude začínat zmínkou o knize *Fakta a trendy v současné české společnosti* stejně, jako editoři a autoři vzpomínají na Ivo Možného.

Filip Byrtus
Metropolitní univerzita Praha
byrtf7ax@student.mup.cz

Anthony Elliott: *Algorithmic Intimacy. The Digital Revolution in Personal Relationships*
Cambridge, Polity 2023, 204 s.

Rozšiřování AI výrazně ovlivňuje ekonomiky, proměňuje instituce a mění fungování organizací. Elliott ve své knize *Algorithmic Intimacy: The Digital Revolution in Personal Relationships* ale píše o něčem, doslova, mnohem intimnějším. Píše o tom, že AI ovlivňují i naše intimní životy, protože přeměňují kontury toho, co vztahy, láska, sexualita a intimita znamenají v moderních společnostech.

Anthony Elliot kromě toho, že je profesorem sociologie a výkonným ředitelem Hawke EU Jean Monnet Centre of Excellence and Network na Univerzitě Jižní Austrálie, je také zkušený autor. Napsal desítky knih, ve kterých se věnuje současným sociálním teoriím, identitě a intimitě. V posledních letech se začal zaměřovat na digitální revoluci a umělou inteligenci. Tomu

věnoval mimo jiné své poslední tři knihy: *The Culture of AI: Everyday Life and the Digital Revolution* (2019), *Making Sense of AI: Our Algorithmic World* (2022) a poslední, v tomto textu recenzovanou knihu.

Elliottova práce posouvá a pokládá otázky spojující algoritmické technologie a intimitu, které jako společnost řešíme, a zasazuje je do kontextu moderní sociální teorie. Kniha není cvičením z futurologie, ale empiricky podloženou a dobře vyargumentovanou teoretickou publikací. Elliot si bere k srdci Wittgensteinovo varování před pohrdáním partikulárními případy a opírá se v knize o zážitky z každodenního života různých lidí, kteří algoritmické teorie využívají a vytváří z nich pletivo teoretické argumentace. Využívá pro něj také častou interakci s vlivnými současnými autory, zejména s Baumanem a Giddensem (Elliot je Giddensův PhD student) nebo Habermasem, ale také často reaguje na současné výzkumy, které se snaží překonávat teoretickou hloubkou a širším záběrem, který přechází sociologické analýzy jednotlivých aplikací a jejich funkcí. Jednou z předností knihy je také to, že se snaží nepropadat ani přílišnému skepticismu, ani optimismu a popisuje změny, které technologie způsobují, neutrálně.

V první kapitole Anthony Elliott představuje koncept *algoritmické intimity*. Její charakteristikou je, že algoritmy kontraintuitivně redefinují něco tak osobního a emocionálního jako intimní vztahy na vztahové inženýrství s cílem redukovat nejistotu spojenou s intimitou a udělat ji pro nás jednodušší a předvídatelnější tím, že z našich vztahů a emocí vytváří data. Algoritmy jsou také černé skříňky, do kterých uživatelé nevidí. Ze zkušenosti nějak tuší, jak jimi užívané technologie fungují, ale neví, jakým způsobem konkrétní chování způsobuje konkrétní reakci. Způsob komunikace v algoritmické intimitě je také odlišný od komunikace na živo, a to tím, že dáváme pozor, co říkají ostatní, nebo že k chatbotům nemusíme být zdvořilí.

Ve druhé kapitole využívá George Simmela, aby ukázal, že algoritmické technologie nás vyvazují z našich vlastních životů, resp. „lidé v době prediktivních algoritmů vytváří svůj život částečně tím, že se vyvazují ze svých niterných emocí a osobních životů“ (s. 49), s cílem snižovat nejistotu a plnit tak „celoživotní projekt automatizovat sebe ze svých životů“ (s. 49). Když chceme nějakou službu, delegujeme aspekty našeho jednání automatizaci. Podle Elliota je to ale riskantní, protože se tím dáváme všanc prediktivním algoritmům. Čím více jednání delegujeme, tím více ztrácíme například schopnost rozhodovat se, co vlastně chceme dělat se svým životem a s kým se chceme setkávat a proč. Zároveň nevíme, jaké to má implikace pro naše vztahy a jak je to ovlivní, protože jsme pořád ve fázi experimentování. V kapitole Elliot také představuje, jak algoritmické technologie vytvářejí nové formy lidských vztahů a společenství.

V následujících třech kapitolách aplikuje načrtnutou konceptualizaci na tři skupiny strojovým učením poháněných technologií. Napojení teoretických argumentů na příklady dává knize již konkrétnější empirické kontury. Třetí kapitola se věnuje konceptu „Relationship Tech“, kde Elliot řeší dopady na sexuální vztahy, randění, manželství, rodinu, erotiku a lásku. Když popisuje kvantifikovanost sexuálního života, tak svůj popis nesoustřeďuje jen na kulturu zdůrazňující počet sexuálních partnerů, ale také jak se dostává nutnost vše „trackovat“ z perspektivy „fitness“ i do sexuálního života. Ukazuje také, že tyto technologie nutí lidi se učit, jak se vyrovnávat s velkou plejádou nových možností a adaptovat se na ně, jaké formy intimity vyzkoušet a se kterými se spokojit, podobně jako to je u věcí a zboží, které jsou určeny ke spotřebě, i když se stále jedná na druhé straně o lidi.

Ve čtvrté kapitole se autor zabývá konceptem „Therapy Tech“, kde rozebírá, jak algoritmické představy osobnosti ovlivňují

mentální zdraví, well-being a autonomii. Problematické například, že tito therapyboti si představují špatnou náladu jako něco, co se musí vyřešit, a to lineárním způsobem, kde den ode dne musí být mentální stav lepší a lepší. Therapyboti jsou programováni v mantře toxické positivity, předscriptovaných odpovědí a poskytující zábavu ve formě kvízů, tipů a her. V kapitole využívá koncepty Arlie Russel Hochschild, aby ukázal, jak se za pomoci botů vzdalujeme svým vlastním emocím, a Jürgena Habermase pro ilustraci proliferace expertního vědění do základů našeho intimního života a osobnosti.

V páté kapitole se Eliott zabývá konceptem „Friendship Tech“, kde rozebírá, jak koncepte společenství ovlivňují vzájemnost, mezilidské vztahy, komunikaci a družnost. Věnujeme se fenoménu „přátel na Facebooku“, kde ukazuje, jak se rozšířením této technologie proměnilo to, koho označujeme jako přátele. Argumentuje také, že místo soustředění se na prohlubování vztahů se tyto technologie soustřeďují spíše na rozšiřování sítě a nekonečného navazování vztahů nových. Kromě toho na chatbotovi Replica ilustruje, jak to, že je trénován na datech, která mu uživatel v prvních interakcích poskytne, vytváří postupně kopii uživatele, a implikuje tak, že právě on je jedním z těch nejlepších společníků, protože se stává replikou svého uživatele, s čímž v tomto narcistním přátelství nemůže žádná lidská bytost soupeřit.

V poslední, šesté kapitole Elliott rozvíjí typologii algoritmické intimity. Vychází opět z Habermase a můžeme si je představit jako kognitivní dispozice, kterými se dá nazírat různými pohledy na algoritmickou intimitu. *Konvenční algoritmická intimita* se soustřeďuje hlavně na organizaci osobního a personálního života a inherentně obsahuje ideu optimalizace. *Kohezivní algoritmická intimita* se soustřeďuje hlavně na utváření a udržování online komunit. *Individualizovaná algoritmická intimita* je spojená hlavně

s nekonečnou představivostí technologického pokroku a rozvoje intimity mimo sféru fyzického života. Takhle konceptualizace řeší problém nejen heterogenity různých technologií, ale vytváří i typizace našich představ a očekávání od těchto technologií. Eliott tím překonává problém, že stejnou technologii budou lidé používat různým způsobem – a to i bez personalizovaného obsahu, který individualizovanost interakce, jak s ostatními lidmi, tak s technologií jako takovou, posouvá na vyšší úroveň.

Tato konceptualizace je pro širokou aplikovatelnost největším přínosem knihy. Zároveň je pro svou obecnost pro v sociologii netrénovanou část čtenářstva těžko stravitelná. Eliottovy teoretické argumenty jsou často velmi obecné a široká obecná veřejnost, pro kterou je kniha také určena, potřebuje lepší vodítka v interakci s klasiky sociální teorie, aby si dokázala dobře představit obecné formulace. Knize by proto určitě prospěla větší interakce s příklady a hlavně přímější shrnující části jednotlivých argumentů. V kapitolách 3, 4 a 5 je navázání na konkrétní technologie, interakce s předchozími výzkumy nebo reportážemi novinářů a blogerů zřetelnější a zde si myslím, že by kniha byla přístupná například i nadšencům do technologií. Závěrečnou kapitolu 6 – ač je, jak píšu výše, zásadně teoretická – doporučuji zmíněným nadšencům také přečíst, protože jim přímo nabízí jiné způsoby, jak přemýšlet o algoritmických technologiích. Z toho mohou, věřím, těžit ale také výzkumníci, kterým nabízené teoretické optiky jistě mohou ve výzkumu posloužit. Ostatně, v závěru knihy Elliott formuluje hypotézu, že téma algoritmizace našich vztahů bude jedním z ústředních témat sociálních vědců, a já věřím, že má pravdu.

Dalibor Stehno
Fakulta sociálních studií, Masarykova
univerzita, Brno
469388@mail.muni.cz